

Αθήνα, 22 Φεβρουαρίου 2022

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΣΕΠΟΧ

για το σχέδιο της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής
για τον Θαλάσσιο Χώρο(ΕΧΣΘΧ)

Αν και ο ΣΕΠΟΧ θεωρεί θετικό ότι έχει ανοίξει η συζήτηση για την Εθνική Χωρική Στρατηγική για τον Θαλάσσιο Χώρο (ΕΧΣΘΧ), διαπιστώνει τα ακόλουθα προβλήματα:

A. Διαπιστώνεται έλλειψη οράματος

Η αντιμετώπιση, από την ΕΧΣΘΧ, δεν αποδίδει τη σημασία των ελληνικών θαλασσών ως προς την ιστορία, την εξέλιξη της κοινωνίας και του πολιτισμού. Αποτέλεσμα είναι η έλλειψη οράματος και διασύνδεσης του θαλάσσιου χώρου με τις αξίες, τις παραμέτρους και τις πολιτικές, που εξασφαλίζουν την ιδιαίτερη θέση που μπορεί να διεκδικήσει ως προς τον παγκόσμιο, τον ευρωπαϊκό και συγκεκριμένα τον κοινοτικό θαλάσσιο σχεδιασμό (MSP).

Πιο συγκεκριμένα, η απουσία της ένταξης των ελληνικών θαλασσών στον ευρύτερο Μεσογειακό χώρο στερεί τη δυνατότητα αντιμετώπισης των μειονεκτημάτων, αλλά κυρίως τη δυνατότητα αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, που απορρέουν τόσο από τη γεωγραφική θέση της χώρας, όσο και από το γεγονός ότι είναι άρρηκτα δεμένη με τη θάλασσα.

Παρά τις γεωπολιτικές δυσκολίες είναι ανάγκη να διατυπωθούν όραμα και στόχοι για τις ελληνικές θάλασσες και τη σχέση τους με το ζειν, το ευ ζειν και τον πολιτισμό των κατοίκων των στεριανών, νησιωτικών και παράκτιων πόλεων και περιοχών. Θα έπρεπε επίσης να υπάρχει μέριμνα για την αναγνώριση, την προστασία και βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων ιστορικών τοπίων

Ο μακρύς χρονικός ορίζοντας σύμφωνα με τον οποίο συντάσσεται η ΕΧΣΘΧ, δηλαδή το 2050 (άρθρο 1.Α. Στόχοι της ΕΧΣΘΧ), καθιστά ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη για μια μακροπρόθεσμη οπτική, ένα όραμα για την ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου χώρου, που θα κατευθύνει τις δράσεις, ενώ ταυτόχρονα θα παρέχει τις πολιτικές και τις προτεραιότητες για την αποτελεσματική επίλυση προβλημάτων.

Κείμενο αναφοράς με αντίστοιχο χρονικό ορίζοντα αποτελεί η «Μακροχρόνια Στρατηγική για το έτος 2050» του ΥΠΕΝ (2019), η οποία όμως αφορά μόνο στην ενέργεια και στο κλίμα.

B. Το πεδίο εφαρμογής της ΕΧΣΘΧ δεν εναρμονίζεται με τα αναφερόμενα στη σχετική νομοθεσία.

Η στήριξη και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της χωρικής συνοχής μεταξύ του θαλάσσιου και του παράκτιου χώρου δυσχεραίνεται από την τροποποίηση του ν. 4516/2018 με τον ν. 4759/2020.

Συγκεκριμένα, το πεδίο εφαρμογής της ΕΧΣΘΧ και του Θαλάσσιου Χωρικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ), καθορίζεται από το άρθρο 2, παρ.1 του ν. 4546/2018, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 18 του ν. 4759/2020. Το άρθρο προβλέπει ότι ο ΘΧΣ «εφαρμόζεται στον θαλάσσιο χώρο, δηλαδή στα θαλάσσια ύδατα και στο θαλάσσιο τμήμα της παράκτιας ζώνης». Το συγκεκριμένο άρθρο με την τελική του μορφή εισάγει μια αντίφαση, γιατί, ενώ αναφέρεται στα θαλάσσια ύδατα της παράκτιας ζώνης, στην πραγματικότητα αναιρεί τη χωρική συνοχή μεταξύ θαλάσσιου και παράκτιου χώρου. Δυστυχώς ο ν. 4759/2020 διαχωρίζει την παράκτια, σε χερσαία και θαλάσσια ζώνη, αποστερώντας ή ελαχιστοποιώντας τη δυνατότητα ενιαίας θεώρησής της.

Επίσης ενώ η Έκθεση ορίζει ως πεδίο αναφοράς τα θαλάσσια ύδατα και το θαλάσσιο τμήμα της παράκτιας ζώνης, το σχέδιο της απόφασης αναφέρει ρητά ότι αντικείμενο της αποτελούν μόνο οι θαλάσσιες δραστηριότητες και όχι οι δραστηριότητες στα παράκτια ύδατα. (αρθρο2.Γ1)

Σημειώνεται ότι η κοινοτική Οδηγία 2014/89/ΕΕ θεωρεί ρητό στόχο για τη στήριξη και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, τη χωρική συνοχή θαλάσσιου και παράκτιου χώρου. Δυστυχώς αυτό δεν αποδίδεται καθόλου στο σχέδιο ΠΥΣ.

Γ. Οι στόχοι της ΕΧΣΘΧ δεν αποσαφηνίζονται.

Δυστυχώς οι στόχοι του ΘΧΣ, όπως αναφέρονται στην Οδηγία 2014/89/ΕΕ, στο νόμο 4546/2018, όπως έχει τροποποιηθεί, δεν ενσωματώνονται στην προτεινόμενη ΕΧΣΘΧ. Οι στόχοι αυτοί απορρέουν τόσο από την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και συγκεκριμένα την Ατζέντα 2030, όσο και από την έννοια της χωρικής συνοχής μεταξύ του θαλάσσιου και του παράκτιου χώρου, όπως προτείνεται από το 7^ο Πρωτόκολλο της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης. Απουσιάζει δηλαδή η ολιστική θεώρηση του παράκτιου χώρου, που λαμβάνει υπόψη την πολύπλοκη και δυναμική φύση των αλληλεπιδράσεων ξηράς - θάλασσας. Η χώρα μας, αν και αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος του Πρωτοκόλλου, δεν έχει προχωρήσει στην εφαρμογή του, με αποτέλεσμα να εντείνονται οι συγκρούσεις των παράκτιων δραστηριοτήτων και να μην αντιμετωπίζονται οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, των φυσικών καταστροφών και η διάβρωση των ακτών.

Οι παραπάνω στόχοι δεν καταγράφονται από το άρθρο 2 της ΕΧΣΘΧ με αποτέλεσμα την ρητή απαξίωσή τους. Αντίστοιχα παρατηρείται σύγχυση ως προς τους επιδιωκόμενους στόχους στο κείμενο της ΕΧΣΘΧ. Τελικά, η ΕΧΣΘΧ αντί μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, ώστε να είναι σαφής η στόχευσή της, αναφέρεται σε τομεακού ή ειδικού ενδιαφέροντος συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Δ. Η αναφορά της ΕΧΣΘΧ στις κλίμακες σχεδιασμού είναι προβληματική

Ο τρόπος που η ΕΧΣΘΧ αναφέρεται σε χρήσεις και προτεινόμενες κλίμακες σχεδιασμού είναι ανεπαρκής και προβληματικός. Δεν ανταποκρίνονται επίσης στον επιδιωκόμενο στρατηγικό της χαρακτήρα. Ο επιχειρούμενος καθορισμός της κλίμακας σχεδιασμού στη βάση της διοικητικής διάρθρωσης της χώρας παρουσιάζει προβλήματα και αντιφάσεις (βλ. άρθρο 1.Γ.3 και άρθρο 2.Α.1) αναδεικνύοντας την έλλειψη μιας ολοκληρωμένης θεώρησης για τον σχεδιασμό του θαλάσσιου χώρου.

Ε. Η αναφορά στα γεωχωρικά δεδομένα είναι προβληματική

Τα γεωχωρικά δεδομένα αντί του ΘΑΛ-ΧΩΡ Ι θα πρέπει να βασίζονται στις απαιτήσεις της οδηγίας INSPIRE και προφανώς θα πρέπει να δομηθούν σύμφωνα με αυτή, με ευθύνη της αρμόδιας Διεύθυνσης Γεωχωρικών Δεδομένων του ΥΠΕΝ.

ΣΤ. Το κείμενο χρήζει περαιτέρω επεξεργασίας ώστε να αποκτήσει μορφή κειμένου στρατηγικής πολιτικής .

Η ΕΧΣΘΧ πρέπει να έχει πράγματι έναν χαρακτήρα στρατηγικό. Τα συστατικά του στρατηγικού σχεδιασμού, δηλαδή: όραμα, στόχοι, χωρικό πρότυπο, προτεραιότητες, πεδίο εφαρμογής, δεν έτυχαν της αντίστοιχης επεξεργασίας, με αποτέλεσμα να μην είναι αντιληπτός τελικά «ο σκοπός της προτεινόμενης ΕΧΣΘΧ». Η διαπίστωση αυτή διατρέχει όλη τη ροή του κειμένου της. Σίγουρα απουσιάζει η πολιτική επιλογή υιοθέτησης της οικοσυστημικής προσέγγισης.

Τα άρθρα 1 και 2 εμφανίζουν πολλά προβλήματα. Δεν είναι συνεπή με άλλα άρθρα ως προς το περιεχόμενο και τις κατευθύνσεις τους, δεν ανταποκρίνονται στους τίτλους τους. Περιέχουν στοιχεία με γλωσσικές και εννοιολογικές αντιφάσεις. Για παράδειγμα ο σκοπός αποτελεί αντικείμενο του άρθρου 3 με βάση τον τίτλο, αλλά στην πραγματικότητα στο άρθρο αυτό δίνονται κάποιες αποσπασματικές κατευθυντήριες αρχές, που δεν αντιστοιχούν σε ολοκληρωμένη προσέγγιση. Σίγουρα απουσιάζει η πολιτική υιοθέτηση

Συνεπώς το κείμενο της ΕΧΣΘΧ χρήζει περαιτέρω επεξεργασίας προκειμένου να αποκτήσει μορφή κειμένου στρατηγικής και πολιτικής (σχετικές ενδεικτικές αναφορές τέθηκαν παραπάνω), να αποτελέσει ολοκληρωμένη προσέγγιση του θαλάσσιου και παράκτιου χώρου, να αναδειχθεί η ευρύτερη χωρική του διάσταση, διότι στην τρέχουσα μορφή έχει καθαρά τομεακό/ειδικό χαρακτήρα με εστίαση σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Χρήζει επίσης βελτίωσης της δομής του και συνολικής ανασυγκρότησης προκειμένου να υπάρξει αλληλουχία και λειτουργική σύνδεση/συσχέτιση σε όραμα, στόχους και κατευθυντήριες αρχές.

Το ΔΣ του ΣΕΠΟΧ